

KULTURUTSKOTTETS BETÄNKANDE 9/2013 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av gymnasielagen och av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 24 september 2013 regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av gymnasielagen och av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (RP 118/2013 rd) till kulturutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Anne-Marie Brisson, undervisnings- och kulturministeriet
- förvaltningsdirektör Matti Lahtinen och undervisningsråd Leena Nissilä, Utbildningsstyrelsen

- rektor Mauri Ronimus, Eiran aikuislukio
- linjeförvaltningschef Liisa Pohjolainen, Helsingfors stads bildningsverk
- utvecklingschef Marja Viljamaa, Vanda stad, kulturtjänster
- ordförande Daniel Sazonov, Finlands Gymnasistförbund rf
- generalsekreterare Jyrki Ijäs, Finlands Folkhögskolförening ry.

Dessutom har skriftligt yttrande lämnats av

- Undervisningssektorns Fackorganisation rf
- Finlands Kommunförbund.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås ändringar i gymnasielagen och lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet. Till lagarna fogas enligt förslaget bestämmelser om utbildning som förbereder invandrare och personer med ett främmande språk som modersmål för gymnasieutbildning. Genom propositionen stärks möjlig-

heterna för dessa personer att delta i gymnasieutbildning och på så vis främjas jämlikheten i samhället.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2014 och avses bli behandlad i samband med den. Lagarna avses träda i kraft den 1 februari 2014.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Allmänt

Kulturutskottet anser att det är viktigt att öka jämställdheten i samhället genom att, som i propositionen föreslås, förbättra möjligheterna till gymnasiestudier för invandrare och personer med ett främmande språk som modersmål. Utskottet poängterar att när i genomsnitt 13 procent av finländarna blir utan examen på andra stadiet är siffran för invandrarnas del ungefär det dubbla. I vår lagstiftning har utbildning som förbereder invandrare för grundläggande utbildning och yrkesutbildning redan gjorts möjlig. Den nu föreslagna möjligheten till utbildning som förbereder till gymnasieutbildning är en viktig del av utbildningens kontinuum och bidrar för sin del till att ge invandrare mera jämställda färdigheter att agera i det finländska samhället.

Sammantaget anser utskottet propositionen vara behövlig och angelägen. Utskottet tillstyrker lagförslagen, men med följande kommentarer och ändringsförslag.

Antagning av studerande

Utskottet vill speciellt lyfta fram antagningen av studerande till utbildningen. Enligt propositionen kan som studerande i utbildning som förbereder för gymnasieutbildning antas den som har genomgått den grundläggande utbildningens lärokurs eller inhämtat motsvarande lärokurs eller som annars anses ha motsvarande kunskaper och färdigheter. Som språkkunskapskrav nämns i propositionen tillräckliga kunskaper i undervisningsspråket, finska eller svenska. Språkkunskaperna bedöms av utbildningsanordnaren vid antagningen av studerande till utbildningen.

Kulturutskottet anser att bedömningen av språkkunskaperna är särskilt viktig med tanke på att utbildningen leder till verkliga färdigheter för gymnasiestudier. Utskottet understryker vikten av skolans undervisningsspråk för gymnasiestudierna. Bristerna i språkkunskaper försvårar inte enbart studier i finska eller svenska utan i stor

utsträckning all inläring i gymnasiet. För sökande vars kunskaper i finska eller svenska inte ännu är tillräckliga för förberedande utbildning, ger t.ex. arbetskraftspolitisk språkutbildning en möjlighet att utveckla språkkunskaperna.

Kulturutskottet understryker att vid antagningen av studerande ska också planerna på att fortsätta i gymnasieutbildning efter den förberedande utbildningen beaktas. Enligt propositionen ska utbildning som förbereder för gymnasieutbildning inte utgöra en del gymnasieutbildningen. Den förberedande utbildningen ska inte ge rätt att direkt fortsätta till gymnasieutbildning utan de studerande ska i den gemensamma ansökan ansöka om en nybörjarplats i gymnasiet. Till utbildning som förbereder för gymnasieutbildning kan t.ex. inte antas ämnesstuderande som har för avsikt att slutföra ett eller flera av de läroämnena som ingår i gymnasiets lärokurs. Det är viktigt att man i fortsättningen ser skillnaden mellan målsättningarna för påbygg-nadsundervisning efter den grundläggande utbildningen och den nu föreslagna utbildning som förbereder för gymnasieutbildning och mellan lämpliga målgrupper för dessa utbildningar.

Utbildningsanordnare

Att anordna utbildning som förbereder för gymnasieutbildning är frivilligt. Enligt propositionen har alla som fått tillstånd att ordna gymnasieutbildning möjlighet att om de så önskar ordna även utbildning som förbereder för gymnasieutbildning. Det är upp till utbildningsanordnaren att besluta om organiseringen av utbildningen och dess omfattning.

I propositionen konstateras att störst är utbildningsbehovet av förberedande utbildning för både ungdomar och vuxna i huvudstadsregionen och i de största städerna, där invandrabefolkningen är störst. För utskottet har dock påpekats att den regionala tillgången till den förberedande utbildningen ska tryggas också i det övriga landet. I diskussionen har lyfts fram folkhögskolornas långa erfarenhet av att ordna invandrarutbildningar och arbeta med stödet till integration

och deras möjligheter att ordna utbildning som förbereder för gymnasieutbildning.

På basis av erhållen utredning konstaterar kulturutskottet att sex folkhögskolor har gällande tillstånd att ordna gymnasieutbildning så de kan naturligtvis också ordna förberedande utbildning.

Enligt 5 § 2 mom. i den gällande gymnasielagen kan utbildningsanordnare skaffa en del av de tjänster som avses i denna lag av en sådan utbildningsanordnare som avses i 3 § eller av någon annan sammanslutning eller stiftelse. Utbildningsanordnaren svarar för att tjänster som skaffats ordnas i enlighet med denna lag. I enlighet med vad som sagts ovan kan en del av den utbildning som förbereder för gymnasieutbildning köpas av t.ex. folkhögskolor.

Kulturutskottet understryker dock kraftigt att utbildning som förbereder för gymnasieutbildning ska ordnas i nära samband med den egentliga gymnasieutbildningen. Därför innehåller propositionen inte någon möjlighet att få ett särskilt tillstånd för att endast ordna förberedande utbildning. Målet är att studeranden ska få en så realistisk bild som möjligt av gymnasierutbildningen. Utbildningen innehåller också normala gymnasiekurser. Studerande i den förberedande utbildningen är studerande som avses i gymnasielagen och de omfattas t.ex. av elevvården.

Ordnandet av utbildning

Kulturutskottet konstaterar att målgruppen för den föreslagna utbildningen är till sin bakgrund och sina kunskaper mycket brokig. Enligt propositionen ska målet i utbildningen vara att beakta varje studerandes individuella utbildningsbehov. Det är viktigt att särskilt i anslutning till denna utbildning understryka studerandes individuella behov och en tillräcklig studiehandledning, menar utskottet.

Både unga och vuxna kan söka sig till utbildningen. Det är viktigt att överväga vilken typ av utbildning som förbereder för gymnasieutbildning passar bäst för unga som fyllt 18 år. Målet kunde vara att unga som har genomgått den förberedande utbildningen och fyllt 18 år i regel söker sig till vuxengymnasier.

Detaljmotivering

Lagförslag 1

24 §. *Studietid.* Enligt propositionen ska lärokursen för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning slutföras på ett år. Enligt utredningen till kulturutskottet är en delorsak till den föreslagna bestämmelsens stränga utformning viljan att minimera missbruket.

Kulturutskottet understryker dock den förberedande utbildningens särskilda betydelse för fortbildningsmöjligheterna för invandrare eller unga och vuxna med ett främmande språk som modersmål. Utbildning som förbereder för gymnasiestudier öppnar, om den lyckas, bättre möjligheter att söka sig till gymnasium och genom avlagda gymnasiestudier t.o.m. till högskolestudier. Eftersom frågan är viktig anser utskottet att det är motiverat att på grund av sjukdom eller annat särskilt skäl förlänga studietiden. Utskottet föreslår därför en ändring i 1 mom.

Lagförslag 2

24 §. *Priserna per enhet för gymnasier.* I propositionen föreslås att paragrafen ändras så att också utbildning som förbereder för gymnasierutbildning ska beaktas vid beräkning av enhetspriserna. Enligt utredningen till utskottet är det inte meningen att finansieringslösningar i fråga om gymnasieutbildning för vuxna i 7 mom. ska avvika från principerna för finansiering av gymnasierutbildning för vuxna när det gäller internatskolor. Utskottet föreslår att 7 mom. ändras så att det täcker också utbildning som förbereder för gymnasierutbildning.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

godkänner lagförslagen i propositionen men 24 § i lagförslag 1 och 24 § i lagförslag 2 med följande ändringar (Utskottets ändringsförslag).

Utskottets ändringsförslag

1.

24 §

Studietid

Gymnasiets lärokurs ska slutföras på högst fyra år, om inte studeranden av grundad anledning beviljas förlängning. Lärokursen för utbild-

ning som förbereder för gymnasieutbildning ska slutföras på ett år, *om inte förlängning beviljas på grund av sjukdom eller av någon annan särskild anledning.*

— — — — —

2.

24 §

Priserna per enhet för gymnasier

(1—6 mom. som i RP)

För en studerande som har inlett studierna efter det att han eller hon fyllt 18 år är priset per enhet 58 procent av det per studerande bestämda priset per enhet för utbildningsanordnaren i frå-

ga. Detta gäller dock inte studerande som får *utbildning* vid en internatskola. Undervisnings- och kulturministeriet kan på grundval av en särskild utbildningsuppgift som ålagts utbildningsanordnaren eller av något annat särskilt skäl höja ett sådant pris per enhet som avses i detta moment.

(8 och 9 mom. som i RP)

Helsingfors 29 den november 2013

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Raija Vahasalo /saml
vordf. Inkeri Kerola /cent
medl. Ritva Elomaa /saf
Eeva-Johanna Eloranta /sd
Jukka Gustafsson /sd
Leena Harkimo /saml

Pauli Kiuru /saml
Kimmo Kivelä /saf
Sanna Lauslahti /saml
Simo Rundgren /cent
ers. Timo Heinonen /saml
Anne Kalmari /cent.

Sekreterare var

utskottsråd Kaj Laine.